

สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน (BUREAU OF GRAND NATIONAL TREASURE)

สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน เป็นหน่วยงานราชการในสังกัดกรมธนารักษ์ ที่เกิดจากการปรับโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของกรมธนารักษ์เมื่อปี พ.ศ.2545 โดยแบ่งแยกออกมาจาก "สำนักบริหารเงินตรา" เนื่องจากลักษณะและภารกิจ ในความดูแลรับผิดชอบที่แตกต่างกัน โดยสำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การเก็บรักษา และจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน การจัดแสดงและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน อาทิ เครื่องยศ ต้นเศวตฉัตรราชอิสริยาภรณ์ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องในองค์พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง หรือข้าราชการระดับสูง ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่ตกทอดมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งจำหน่ายเหรียญและผลิตภัณฑ์เหรียญ เพื่อส่งเสริมการสะสมเงินตรา

แต่เดิมภารกิจในการดูแลรักษาและจัดเก็บทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน เป็นหน้าที่ของ "กรมเก็บ" ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งขึ้นในบริเวณพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2433 ต่อมาในปี พ.ศ. 2454 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กรมพระคลังมหาสมบัติ" ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพ.ศ. 2475 รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการคัดแยก "ทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน" ออกจาก "ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์" และเก็บรักษาไว้ใน "กรมพระคลังมหาสมบัติ" ต่อจากนั้นได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งกระทรวง และกรม พ.ศ. 2476 โดยให้ยุบกรมพระคลังมหาสมบัติและจัดตั้งเป็น "กองคลังกลาง" ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กรมคลัง" และในภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กรมธนารักษ์" ในที่สุด

ด้วยเหตุที่การเก็บรักษาทรัพย์สินมีค่า ที่มีความสำคัญของแผ่นดินเป็นภารกิจหลักของกรมธนารักษ์ในปี พ.ศ. 2519 นายสุนทร เสถียรไทย อธิบดีกรมธนารักษ์ในขณะนั้น จึงมีดำริให้ กองคลังกลางดำเนินการคัดเลือกทรัพย์สิน เพื่อนำออกจัดแสดงในทำนองเดียวกับการจัดรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ แต่เป็นเพียงการจัดแสดงทรัพย์สินเฉพาะอย่าง ซึ่งใช้พื้นที่ไม่กว้างขวางใหญ่โตเท่าใดนัก หลังจากที่ได้ทำการแบ่งทรัพย์สินออกเป็นหมวดต่างๆ เห็นว่าควรนำเหรียญกษาปณ์ไทยและเงินตราโบราณออกจัดแสดง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึง "วิวัฒนาการเหรียญกษาปณ์ไทย" เป็นลำดับแรก โดยได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ใช้ส่วนหนึ่งของอาคารสำนักงานพระคลังข้างที่ หลังศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง เป็นสถานที่จัดแสดง และเรียกชื่อตามทรัพย์สินที่จัดแสดงว่า "ศาลาเหรียญกษาปณ์ไทย"

พระราชวงศ์ทั้ง 4 พระองค์
ในพิธี "ศาลาเหรียญกษาปณ์ไทย"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเปิดแพรคลุมป้าย "ศาลาเหรียญ
กษาปณ์ไทย"

ข้าราชการกรมธนารักษ์ร่วม
ถ่ายภาพหน้าป้ายชื่อ "ศาลาเหรียญ
กษาปณ์ไทย"

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 กรมธนารักษ์ได้ขอขยายพื้นที่เพื่อนำ "เครื่องราชอิสริยยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย" ออกจัดแสดง โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงทำพิธีเปิดทั้งสองครั้ง เมื่อเดือนเมษายน 2519 และสิงหาคม 2521

บัตรเชิญงานวันเปิดศาลาเครื่องราช
อิสริยยศ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ในปี พ.ศ. 2521

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขณะทรง
เปิดแพรคลุมป้าย "ศาลาเครื่องราช
อิสริยยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ "

ป้ายชื่อศาลาเครื่องราชอิสริยยศและ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หน้าอาคาร
สำนักงานพระคลังข้างที่

ในปี พ.ศ. 2526 หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดแสดงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น "กองเครื่องราชอิสริยยศและเหรียญกษาปณ์" จนกระทั่งมีการรวม 'กองคลังกลาง' และ 'กองเครื่องราชอิสริยยศและเหรียญกษาปณ์' เข้าด้วยกันเพื่อจัดตั้งเป็น "สำนักบริหารเงินตรา" ในปี พ.ศ. 2540 ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 กรมธนารักษ์ได้ปรับโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการอีกครั้ง โดยได้จัดตั้ง "สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน" ขึ้นตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง ลงวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 เพื่อดูแลรับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ครอบคลุมทุกวันนี้

อาคารสำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน
ในพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ

ประวัติความเป็นมา